

ANALÜÜSI VORM

Sotsiaalteenuste arendamine maakondades

2016 – 2020

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

Meede "Tööturul osalemist toetavad hoolekandeteenused"

VALGA MAAKOND

Koostaja: Meeli Tuubel, SA Valgamaa Arenguagentuur
Ülla Visnapuu, SA Valgamaa Arenguagentuur

1. Milliseid hoolekandeteenused on maakonnas plaanis eelisarendada erivajadusega, hoolduskoormusega ja toimetulekuraskustes inimestele? Kui on plaanis teenuste arendus väljaspool meedet „Tööturul osalemist toetavad hoolekandeteenused“, siis palun märkida, millistest vahenditest.

Valgamaal 2015. a lõpus ja 2016 a. alguses läbi viidud sotsiaalteenuste kaardistuse ja arendusseminaride kaudu kogutud andmete ja arutelude tulemusena, kus osalesid omavalitsusjuhid (vallavanemad, volikogude esimehed ja liikmed), sotsiaaltöötajad, arendusspetsialistid, sotsiaalteenuste osutajad ja sihtgruppide esindusorganisatsioonid (Valgamaa Puuetega Inimeste Koda, Eesti Omastehooldus), jt huvigrupid (Valgamaa Kutseõppekeskus), markeeriti arendustena järgmised teenused ja tegevused:

- 1.1 sotsiaaltransport
- 1.2 koduteenused
- 1.3 tugiisikuteenus
- 1.4 üldhooldusteenus, sh päevahooldus ja intervallhooldus
- 1.5 isikliku abistaja teenus

Kõikide eelnevate teenuste arendamiseks ja uute lahenduste pakkumiseks hakkab tugiteenuseid ja erilahendusi pakkuma sotsiaalhoolekande kompetentsikeskus Valgamaa Kutseõppekeskuse juures (Valgamaa Hõbemajanduse kompetentsikeskus), mille käivitamiseks taotletakse rahastust regionaalsete kompetentsikeskuste arendamise programmist. Hooldusteenuseid arendatakse „Tööturul osalemist toetavate hoolekandeteenuste“ meetmest. Kõikides arendustes osalevad kõik Valgamaa kohalikud omavalitsused omaosalusega ning mõningate teenuste arendustegevustes võimalik ka teenuseosutajate rahaline partnerlus.

Teenused valiti välja põhimõttel, kas need üldse puuduvad Valgamaa omavalitsustes nagu tugiisik, isiklik abistaja, päevahooldus või on teenuse järele vajadus väga suur ja olemasolevad lahendused ei leevenda olukorda nagu sotsiaaltransport, koduteenused.

Välisvahenditest mittetoetatavaid teenuseid arendatakse vastavalt omavalitsuste eelarvelistele võimalustele. Olulisena märkisid omavalitsused siin sotsiaalelamispindade renoveerimist ja teenuse laiendamist, üldhooldekodude renoveerimist keskkonnasäästlikele kütteviisidele üleminekuks ja

energiasäästu lahenduste loomiseks, võlanõustamisteenuse kättesaadavuse parandamist. Teenuseosutajad rõhutasid teenuste parema rahastamise vajadust. Huvigruppe esindavad organisatsioonid märkisid alternatiivsete hooldusvormide arendamise vajadust, nagu omastehoolduses asendushooldaja, täiskasvanu perekonnas hooldamine.

2. Millised on arendatavate teenuste sihtrühmad (palun kirjelda), saajate arv hetkeseisuga ja milline saab olema arenduse tulemusena teenuse saajate arv? (Excelist baastase ja sihttase)

Arendatavate teenuste sihtrühmad on tööealised isikud, kes on:

- erivajadusega ning võimelised tööturule sisenema
- hoolduskoormusega isikud

Teenus	Baastase	Sihttase
Sotsiaaltranspordi teenus	220	450
Päeva- ja intervallhooldus	teadmata	70
Tugiisiku- ja isikliku abistaja teenus	40	200
Koduteenus	307	440

3. Millised on teenuste osutamise toimepiirkonnad, kuidas need on määratletud?

Vaatamata sellele, milliseks kujuneb Valgamaa haldusjaotus 2017.aastal, lähtutakse sotsiaalteenuste planeerimisel ja osutamisel ajalooliselt välja kujunenud tõmbekeskustest ja -piirkondadest. 2013.aastast on Valgamaa Omavalitsuste Liidus kokku lepitud ühtne seisukoht tõmbekeskuste osas. Määratletud on kolm tõmbekeskust: Valga linn, Tõrva linn ja Otepää vald.

Teenuste osutamise toimepiirkonnad ongi Valgamaal määratletud ülalnimetatud pikemaajaliselt välja kujunenud tõmbekeskuste põhjal. Toimepiirkondade üle aruteludes vaidlusi ega erimeelsusi ei olnud. Võimalik tulevane ühinemine ei pruugi aga kattuda toimepiirkondadega.

Tõmbekeskuste põhiselt on toimepiirkonnad järgmiste omavalitsuste põhiselt:

- I Tõrva piirkond: Tõrva linn, Helme, Hummuli, Põdrala vald
- II Valga piirkond: Valga linn, Karula, Taheva, Tõlliste, Öru vald
- III Otepää piirkond: Otepää, Sangaste, Puka, Palupera vald

Joonis 1. Valgamaa toimepiirkonnad

Rahvastikuregistri 01.03.2016 andmetel elab Tõrva piirkonnas 6459 elanikku, Valga piirkonnas 16 913 elanikku ja Otepää piirkonnas 7893 elanikku.

Väiksemamahuliste ja/või spetsiifiliste teenuste puhul peeti efektiivsemaks maakondlikku teenust, nagu näiteks sotsiaaltransport, isiklik abistaja, võlanõustamine.

4. Kuidas on kavandatud arendatavate hoolekandeteenuste arendamise ja osutamise rahastamine (rahastamisallikad, rahastusmudelid) ja rahastamise jätkusuutlikkuse tagamine?

Omaavalitsused on valmis teenuste arendamiseks panustama omafinantseeringuga avatud taotlusvooru projektides. Planeerida on vajalik teenusesaaja omaosaluse ulatus ja ühtlustamise üle erinevates omavalitsustes. Teenuste arendamise projektide järel võetakse rahastamiskohustused seaduses ettenähtud viisil omavalitsuste kanda.

5. Kuidas on planeeritud koostöö (sh KOV piiriülene) hoolekandeteenuste osutamisel, kuidas seda edendatakse ning kuidas suurendatakse seeläbi teenuste kättesaadavust (kirjeldada otstarbekamaid koostöömudeleid).

Kõige lihtsam on koostöö omavalitsuste ühinemise järel. Erinevate omavalitsusüksuste korral lepitakse teenuste osutamine, tingimused ja rahastamine kokku, seda kas siis koostöökokkulepete või ühisasutuste kaudu. Põhiline kriteerium on, et toimepiirkonnas on teenus seda vajavale isikule ühesugustel tingimustel kättesaadav. Edasiselt on variandid, kas teenust osutab kokkulepitud teenuseosutaja või moodustatav ühine juriidiline isik. Variandid sõltuvad teenuse iseloomust. Olemasolevad teenuste korral on efektiivsem toetada ja tugevdada olemasolevaid teenuseosutajaid teenuse delegeerimisega. Uudsema teenuse korral, nagu näiteks sotsiaaltranspordi ühine rakendus, isiklik abistaja, plaaniti ühisasutuse loomist ja kompetentsikeskuse rakendamist erilahenduste loomiseks.

Positiivse näitena senises praktikas rakendatud omavalitsuste vahelisi koostöömudeleid välja tuua ei ole. Probleeme lahendab iga omavalitsus iseseisvalt ning teenusepõhiselt. Kogu maakonda hõlmavateks arendus- ja koostööprojektideks oodatakse senisest suuremat panust eestvedamisel ja teostamisel Valgamaa Omavalitsuste Liidult.

6. Kuidas on planeeritud hoolekandeteenuste arendamisel ja osutamisel koostöö teiste sektoritega, esindusorganisatsioonidega ja huvigruppidega, millised on potentsiaalsed koostööpartnerid ja mis on nende roll (Excel)?

Hoolekandeteenuste arendamise aruteludesse ja arendusseminaridele olid kaasatud kõik kohalikud omavalitsused, Valgamaa Puuetega Inimeste Koda, Eesti Omastehooldus, sotsiaal- ja tervishoiuteenuste osutajad jne. Kõik osapooled, sh teenuste osutajad, kes Valgamaal suuremas osas tegutsevad erasektorina, on väljendanud valmidust arendustegevustest kaasa lüüa. Valgamaa Omavalitsuste Liidus on sotsiaalteenuste kaardistust, analüüsi ja võimalikke projektideid tutvustatud ning saavutatud kõigi Valgamaa omavalitsuste valmidus teenuste arendamisega tegeleda, osaleda ja rahaliselt panustada.

Maakonna koostööpartnerite võrgustikku kuulub palju erinevaid organisatsioone, sh teenusepakkujaid, millest Valgamaale kavandatud arendusprojektide kontekstis on olulisemad:

- MTÜ Valgamaa Omavalitsuste Liit - maakondlike arendusprojektide eestvedaja
- SA Valgamaa Arenguagentuur - KOVidele pakutav konsultatsioon maakondlike arendusprojektide koostamisel
- MTÜ Valgamaa Puuetega Inimeste Koda – huvigruppe esindav organisatsioon (liikmeteks 12 erineva erivajadus- või puudega inimeste maakondlikku või piirkondlikku organisatsiooni), rehabilitatsiooniteenuste pakkuja, arendustegevuste partner tugiisikuteenuste arendamisel, teavitustöö
- Valgamaa Kutseõppekeskus - arendustegevuste partner sotsiaalteenuste, eeskätt sotsiaaltransporditeenuse arendamisel, spetsialistide väljaõpe, täiendkoolitused, töökohapõhised väljaõpped
- Valga Maavalitsus - arendustegevuste partner teenuste arendamisel, ühistevuste koordineerimine, teavitustöö
- Töötukassa – teavitustöö, spetsialistide väljaõpped
- MTÜ Eesti Omastehooldus - arendustegevuste partner teenuste arendamisel, teavitustöö
- AS Valga Haigla – teenusepakkuja, arendustegevuste partner päevahoiu- ja intervallhoolduse, koduteenuste ja sotsiaaltranspordi teenuse arendamisel
- SA Otepää Tervisekeskus - teenusepakkuja, arendustegevuste partner päevahoiu- ja intervallhoolduse, koduteenuste ja sotsiaaltranspordi teenuse arendamisel
- SA Tõrva Haigla - teenusepakkuja, arendustegevuste partner päevahoiu- ja intervallhoolduse, koduteenuste ja sotsiaaltranspordi teenuse arendamisel
- AS Lõuna-Eesti Hooldekeskus - teenusepakkuja, arendustegevuste partner päevahoiu- ja intervallhoolduse, koduteenuste ja sotsiaaltranspordi teenuse arendamisel
- SA Taheva Sanatoorium - teenusepakkuja, arendustegevuste partner päevahoiu- ja intervallhoolduse, teenuse arendamisel
- MTÜ Habitus – teenusepakkuja, arendustegevuste partner tugiisiku ja isikliku abistaja teenuse arendamisel
- MTÜ Paju Pansionaadid - teenusepakkuja, arendustegevuste partner päevahoiu- ja intervallhoolduse, koduteenuste ja sotsiaaltranspordi teenuse arendamisel
- OÜ Otepää Rehabilitatsioonikeskus - arendustegevuste partner tugiisiku ja isikliku abistaja teenuse arendamisel
- Valga Lastekodu Kurepesa - arendustegevuste partner tugiisiku ja isikliku abistaja teenuse arendamisel
- Valga Töötute Aktiviseerimiskeskus - arendustegevuste partner tugiisiku teenuse arendamisel
- Karula Hooldemaja - teenusepakkuja, arendustegevuste partner päevahoiu- ja intervallhoolduse arendamisel
- Hummuli Hoolekandekeskus - teenusepakkuja, arendustegevuste partner päevahoiu- ja intervallhoolduse arendamisel
- AS Helme Pansionaadid - teenusepakkuja, arendustegevuste partner päevahoiu- ja intervallhoolduse arendamisel

Arendusprojektide partnervõrgustikud on koostatud lähtuvalt otstarbekusest ning partnerite enda huvist ja valmisolekust arendustegevustes osaleda. Arendusprojektide ideede edasiarendamisel võivad tulla muutused projektide partnerlustesse sõltuvalt konkreetse arendusprojekti vajadustest ja võimalustest.

7. Kirjeldage koostööna korraldatud hoolekandeteenuste osutamise protsessi. Kuidas on tagatud tulemuslikkus? Millised on riskid ja riskide maandamise võimalused?

Koostöö võimalikeks vormideks on:

- Ühisprojektide kavandamine ja kaasfinantseerimine
- Teenuskordade ühtlustamine, koostöökokkulepete sõlmimine
- Jätkusuutlikkuse tagamiseks teenuste ülalpidamises osalemine (ühine palgafond, ühised teenuseosutajad ja kompetentsikeskus)
- Ressursi jagamine (spetsialistid, transpordivahendid)
- Ühiskoolitused, kovisioonid, supervisioonid
- Teavitustöö

Võimalikud riskid:

- Teenuste jätkusuutlikkuse tagamine projektijärgselt
- Planeeritust väiksem nõudlus teenuste järele
- Teenuse hind tarbijatele/abivajajatele liiga kõrge
- Raskused leida sobivat tööjõudu
- Omavalitsuste raskused leida omafinantseeringut
- Sihtgrupp ei liigu tööturule või ei leidu sobivad töökohti
- Ühinemine ei toimu toimepiirkonna omavalitsustes
- Haldusreformijärgsed võimalikud muud muutused

Maandamise võimalused:

- Teenuste mahtude vähendamine omavalitsuse rahastusvõimekuse tasemele, teenuse ja kasusaamise selge tutvustamine
- Projektide piloteerimisel suurema usalduse ja motivatsiooni saavutamine KOVide koostööks ja efektiivsemate koostöövormide leidmine
- Teavitustegevus pakutavatest teenustest, kommunikatsioon ja töö sihtgruppidega
- Teenustele omaosaluse kehtestamine juba piloteerimise ajal, eelnevate kokkulepete sõlmimine KOVi poolt isikule kompenseerimise % osas
- Teenuste konkurentsivõimeline hinnakujundus
- Erinevate omavalitsustega koostöölepingute sõlmimine
- Sobiva tööjõu ja töökohtade leidmiseks koostöö Töötukassa ja Valgamaa Kutseõppekeskusega, kus koolitatakse hooldustöötajaid kutseõppes ja töökohapõhise õppena
- Teatud spetsialistidele osaajaga töötamise võimaluste pakkumine
- Sihtgrupi tööturule jõudmiseks projekti eesmärkide laialdane selgitamine